

SUOSITELTAVIA KIRJOJA JA TIETOKONEOHJELMA

RAAMATUN HEPREAN HARRASTAJILLE

Johanan Ben-Israel 5766 — יוחנן בן-ישראל ה'תשס"ו

Vuorilinnan Opintokeskus – <http://www.metzudah.com>
Copyright © Johanan Ben-Israel 2006

Päivitetty 20.04.2006

OPPIKIRJA

- Aejmelaeus, Anneli: TÄYTTÄ HEPREAA. JOHDATUS VANHAN TESTAMENTIN HEPREAAAN. Kirjapaja, Helsinki 2003. 3. täysin uudistettu painos.
 - Perusteellinen Raamatun heprean alkeisoppikirja suomeksi, mutta kristillis-teologinen ote häiritsee. Akateeminen kirjakauppa.

SANAKIRJOJA JA KONKORDANSSEJA

- Brown, Francis: THE BROWN-DRIVER-GRIGGS HEBREW AND ENGLISH LEXICON. Hendrickson, USA 2004. 8. painos. (Perustuu teokseen, William Gesenius: HANDWÖRTERBUCH ÜBER DAS ALTE TESTAMENT).
 - Etymologinen sanakirja, joka selittää Raamatun sanojen alkuperän ja heprean sukukielten vastaavat sanat englanniksi. Sukukielten sanat on kirjoitettu niiden omilla aakkosilla, joten sukukieliä taitamattomat eivät saa teoksesta kaikkea irti. Erinomainen apu Raamatun tutkimisessa. Amazon.
- Davidson, Benjamin: ANALYTICAL HEBREW AND CHALDEE LEXICON. Hendrickson, USA 1985.
 - Sanakirja sisältää kaikki Raamatun heprealaiset ja aramealaiset sanat kaikissa mahdollisissa muodoissaan etuliitteineen päätteineen aakkosjärjestyksessä. Kaikista sanoista on mainittu kieliopillinen muoto ja juuri. Jokaisen juuren kohdalla on selitetty siitä tulevat sanat ja nimet merkityksineen. Kirjan alussa on hyvä lyhyt kielioppi taivutustaulukoineen. Paras englanninkielinen Raamatun heprean sanakirja. Ainoa tietämäni teos, josta voi etsiä minkä tahansa Raamatun sanan juuren, jos sitä ei tiedä ennestään tai onnistu selvittämään päättelemällä. Erinomainen ja välttämätön apu Raamatun tutkimisessa. Amazon ja Adlibris (suomalaiset sivut www.adlibris.com/fi/).
- Delshad, Ester; Moisio, Rauha; Santala, Risto & Seppälä, Seppo (toim.): HEPREA – SUOMI SANAKIRJA. Suomen Karmel-yhdistys. Ari-paino, Saarijärvi 1981.
 - Heprean perussanakirja suomeksi, mutta Raamatun sanojen osalta ei ole luotettava eikä kattava. Suomen Karmel-yhdistys ja Akateeminen kirjakauppa.
- Even-Shoshan, Abraham (toim.): קוֹנְקוֹרְדָּנְצִיָּה חֲדָשָׁה לְתַנ"ךְ. A NEW CONCORDANCE OF THE BIBLE. Thesaurus of the Language of the Bible. Hebrew and Aramaic. Roots, Words, Proper names, Phrases and Synonyms. המלון החדש, Israel 2000. 5. painos.
 - Sisältää kaikki Raamatun heprealaiset sanat kaikkine muotoineen ja jakeet, joissa ne esiintyvät. Sanoista on mainittu myös Raamatussa esiintyvät sanayhdistelmät. Sanojen merkitys on selitetty nykyhepreaksi. Erinomainen ja välttämätön apu Raamatun tutkimisessa. Israelin suurimmat ja uskonnolliset kirjakaupat.
- ISO RAAMATUN TIETOSANAKIRJA (3 osaa). Raamatun Tietokirja, Tikkurila 1972.
 - Suomalaisen Raamatun hakuteos (1933-38 käännökseen), konkordanssi, sanakirja ja tietosanakirja. Teoksen erittäin vahva kristillis-teologinen oppinäkökulma häiritsee. Hyvä apu Raamatun tutkimisessa suomeksi. Teos on loppuunmyyty ja sen hankkiminen divareistakin voi olla vaikeaa.
- Jastrow, Marcus: THE DICTIONARY OF THE TARGUMIM, THE TALMUD BAVLI AND YERUSHALMI, AND THE MIDRASHIC LITERATURE ת. חורב. א – Jerusalem, Israel 1903.
 - Sisältää Raamatun arameankielisen Targum-käännöksen sanaston ja klassisen rabbiinisen kirjallisuuden heprealaisen ja aramealaisen sanaston englanniksi tulkittuna. Harvinaisten sanojen osalta Targumin aramealainen tulkinta on joskus tärkeä sanan merkityksen selvittämisessä. Kirjaa myydään uutena näköispainoksena erilaisina versioina. Kirja on myös kokonaisuudessaan internetissä. Israelin suurimmat ja uskonnolliset kirjakaupat ja Amazon.

- Klein, Ernst: A COMPREHENSIVE ETYMOLOGICAL DICTIONARY OF THE HEBREW LANGUAGE FOR READERS OF ENGLISH. Carta Jerusalem. The University of Haifa, Israel 1987.
 - Etymologinen sanakirja, joka selittää heprean kielen sanojen alkuperän ja heprean sukukielten vastaavat sanat englanniksi tulkittuina. Sukukielten sanat on transliteroitu latinalaisilla aakkosilla, joten teosta on helppo käyttää vaikka ei osaisi sukukielten omia aakkosia. Erinomainen apu Raamatun tutkimisessa. Israelin suurimmat kirjakaupat.
- Liljeqvist, Matti: HEPREA – SUOMI, ARAMEA – SUOMI. VANHAN TESTAMENTIN SANAKIRJA. Aikamedia Oy, Saarijärvi 2004.
 - Raamatun heprean ja aramean perussanakirja suomeksi, verbeistä on mainittu kaikki Raamatussa esiintyvät vartalot. Vain käännöslähtökohtaisuus sanojen tulkinnassa häiritsee ja se ettei Raamatun nimien merkityksiä ole millään tavalla selitetty. Erinomainen apu Raamatun tutkimisessa. Akateeminen kirjakauppa ja jotkin kristilliset kirjakaupat.
- Strong, James: THE NEW STRONG'S EXPANDED DICTIONARY OF BIBLE WORDS. Thomas Nelson, USA 2001.
 - Raamatun heprean perussanakirja englanniksi, mutta käyttöä haittaa varsinkin verbien ylimalkainen käsittely ja lukuisat virheet. Amazon.
- Young, Robert: YOUNG'S ANALYTICAL CONCORDANCE TO THE BIBLE. Hendrickson, Peabody, USA 2004.
 - Englanninkielisen Raamatun hakuteos, konkordanssi ja sanakirja, jossa englannin sanojen heprealaiset ja kreikkalaiset vastineet, en suosittelen. Amazon.

KIELIOPPEJA

- Engel, Ivan: GRAMMATIK I GAMMALTESTAMENTLIG HEBREISKA. Almqvist&Wiksell, Nacka, Ruotsi 1987. 2. painos.
 - Raamatun heprean peruskielioppi ruotsiksi. Varsinkin sanojen transliteroinnissa on selviä virheitä, muita virheitä en ole viitsinyt tarkistaa kun en viitsi lukea ruotsia. Akateeminen kirjakauppa.
- Kautzsch, E. (toim.): GESENIUS' HEBREW GRAMMAR. Clarendon Press, Oxford, Englanti 1910. 2. laajennettu englannin kielinen painos.
 - Hepreankielen paras kielioppi englanniksi. Erinomainen teos kun haluaa perehtyä hepreankieleen syvällisesti. Amazon.
- Rosenthal, Franz: A GRAMMAR OF BIBLICAL ARAMAIC. Otto Harrassowitz, Wiesbaden, Saksa 1974. 4. painos.
 - Raamatun aramean peruskielioppi englanniksi. Teos on loppuunmyyty, mutta sen saattaa löytää divarista.
- Tarmon, Asher & Uval, Ezri (suomeksi toim. Seppo & Paula Seppälä): HEPREAN VERBITAULUKOT. Uusi laajennettu laitos. Tamir, Jerusalem, Israel 1998. 4. painos.
 - Nykyheprean verbien taivutustaulukot. Erinomainen teos, joka toimii myös Raamatun verbien kohdalla. Akateeminen kirjakauppa.

HEPREALAISIA RAAMATTUJA

- BIBLIA HEBRAICA STUTTGARTENSIA. תּוֹרָה וְנְבִיאִים וְכְתוּבִים. Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, Saksa 1997.
 - Ainoa helposti hankittava heprealainen Raamattu Suomessa. Sisältää pienen masoran ja paljon käsikirjoituseroja, esimerkiksi Qumranin kääreiden erot. Lukemista haittaa lukuisat *Codex Leningradensis* -käsikirjoituksen virheet, jotka on kopioitu sellaisenaan tekstiin, ja sivupainomerkin puuttuminen tekstistä silloin kun sitä ei ole käsikirjoituksessa. Itse käytän tätä Raamattua vain tekstin tutkimiseen masoran avulla ja käsikirjoituserojen selvittämiseen. Akateeminen kirjakauppa ja jotkin kristilliset kirjakaupat.
- HEBREW BIBLE: Old Testament and New Testament. תּוֹרָה וְנְבִיאִים וְכְתוּבִים וְסִפְרֵי הַבְּרִית הַחֲדָשָׁה. The Bible Society in Israel 1970.
 - Heprealainen perus-Raamattu, joka sisältää myös Uuden testamentin. Teosta on jaettu ilmaiseksi Israelin messiaanisisissa seurakunnissa vuonna 2005.

- JERUSALEM CROWN. כְּתוּבֵי יְרוּשָׁלַיִם. The Bible of the Hebrew University of Jerusalem. Jerusalem, Israel 2000.
 - Paras heprealainen Raamattu, joka perustuu kaikista arvostetuimpaan koko *'Vanhan testamentin'* sisältävään käsikirjoitukseen *Codex Alepensis* (Aleppon kodeksi). Raamatun tekstin osalta tämä teos on kaikkien tutkijoiden tunnustama ehdoton auktoriteetti. Tekstiin on merkitty kaikki mahdolliset sivupainomerkit, joten se on erittäin helppolukuista. Tekijät takaavat myös, että teksti on virheetön. Kirjan lopussa on täydelliset viikkosapatteihin ja Israelin juhliin liittyvät lukujaksotaulukot. Kirjaa on kahtena kokona ja suurempaan liittyy hepreaksi ja englanniksi kirjoitettu *Companion Volume*, jossa kerrotaan teoksesta ja käsikirjoituksen historiasta. Itse luen tätä Raamattua. Israelin suurimmat ja uskonnolliset kirjakaupat.
- Ronning, Mirja & Ben-Kiki, Lilja: ENSIMMÄINEN MOOSEKSEN KIRJA SANA SANALTA HEPREA – SUOMI SEKÄ UUSI KÄÄNNÖS. Kesset, Jerusalem, Israel 1991.
 - 1. Mooseksen kirjan heprealainen teksti on käännetty sana sanalta, mutta heprealaisten sanojen käännösvaihtoehtoja on mainittu niukasti ja niiden kieliopillisia muotoja ei mainita lainkaan. Lukemista haittaa heprealaisen tekstin liian pieni ja usein epäselvä präntti. Hyvä teos juuri heprean opintonsa aloittaneelle, mutta edistyneemmille käy pian käyttökelvottomaksi. Teos on loppuunmyyty.
- RABBIINISET RAAMATUT.
 - Israelissa voi hankkia heprealaisen Rabbinisen Raamatun, joka käsittää lukuisia osia, yleensä jokainen Raamatun kirja on erillisenä osana. Rabbiininen Raamattu käsittää lisäksi arameankielisen Targum-käännöksen ja perinteiset kommentaarit. Israelin suurimmat ja uskonnolliset kirjakaupat.
- THE NEW TESTAMENT. סֵפֶרֵי הַבְּרִית הַחֲדָשָׁה. Hebrew translation from the Greek by prof. Franz Delitzsch. New revised Hebrew version based on the eight edition of 1885. Streams in the Negev, Beer-Sheva, Israel 2003.
 - Arvostetuin Uuden testamentin käännös hepreaksi. Käännöksessä käytetään Raamatun hepreaa. Suomen Karmel-yhdistys.
- THE NEW TESTAMENT. סֵפֶרֵי הַבְּרִית הַחֲדָשָׁה. תְּרַגּוּם חֲדָשׁ. The new translation. United Bible Societies, Jerusalem, Israel 1976.
 - Hyvä nykyheprealainen käännös Uudesta testamentista. Tämä teos on loppuunmyyty, mutta se on mukana heprealaisessa koko-Raamatussa, jonka voi ostaa Suomen Karmel-yhdistyksestä.

TIETOKONEOHJELMA

- BibleWorks 7. Software for Biblical Exegesis and Research. BibleWorks, LLC 2006.
 - Ehdottomasti paras, monipuolisin ja asiantuntevin Raamatun tutkimusohjelma. Sisältää "alkutekstien" lisäksi sanakirjat ja kartat yms. hyödyllistä. Ohjelman voi ostaa BibleWorksin kotisivuilta noin 300 € (198,79 £) hintaan ja se lähetetään veloituksetta kirjattuna kirjeenä. Uusin 7-versio on huomattavasti helpompi ja mukavampi käyttää kuin aiemmat versiot. <http://www.bibleworks.com/>